DIN TOPONIMIA SATELOR: CUCEU, HUSIA, RONA, VAR

Materialul pe care-l prezentăm în articolul de față continuă pe cele publicate în 1984, 1985, 1986[1], unde au fost prezentate toponimele din satele (punctele anchetă): Moigrad, Mirșid, Firminiș, Popeni, Bocșa.

Cele patru sate: Cuceu, Husia, Rona, Var, siglate: Sj. 151, Sj. 152, Sj. 153, Sj. 154, în actuala împărțire administrativă, fac parte din componența orașului Jibou. Sălajul este primul județ din Transilvania care a fost anchetat lingvistic (sub aspect onomastic) în întregime, pentru lucrarea cunoscută sub numele: „Tezaurul toponimic al României". În patru centre universitare (București, Cluj-Napoca, Iași, Timișoara) la Institutele de Lingvistică funcționează colective care au în planul de cercetare culegrea și prelucraea datelor de antroponimie și toponimie. Județul Sălaj, cu cele 291 puncte anchetate, între 1977—1982, de către cercetătorii de la Institutul de Lingvistică și Istorie Literară (D. Loșonți, E. Pavel, A. Pop, I. Roșianu, G. Vasiliu și S. Vlad) a fost ales, din mai multe motive să constituie începutul acestei lucrări de foarte mari proporții. Motivele, de care aminteam, sînt de ordin: *lingvistic* (existența într-un raport obiectiv atît a satelor unilingve cît și bilingve), *istoric* (documente vechi în Arhivele Statului), *geografic* (îmbinare a formelor de relief: munte, deal, cîmpie echilibrată), *demografic* (populație din mediul rural stabilă).

În anchetele de dialectologie, punctele cercetate sînt selectate după diferite criterii. Nu același lucru se petrece în munca onomasticianului. Pentru ca lucrarea să-și cîștige adevărata valoare, este necesară cercetarea tuturor localităților (crîng, cătun, sat, oraș) indiferent de mărime, așezare, și pe cît se poate exhaustiv.

La ora actuală pe masa de lucru a aceleeași echipe sînt materialele culese sau în curs de adunare din alte trei județe: Alba, Bihor, Cluj.

Într-o fază avansată se află materialul strîns de colectivul de la Timișoara, pînă la această dată fiind tipărit *Dicționarul toponimic al Banatului (A-B)*.

Există o diferență de prelucrare a datelor impusă de realitățile istorice. Materialele din: Muntenia, Oltenia, Dobrogea, Moldova și Bucovina pot fi puse în paralelă și comparate cu cele excerptate din documente

---

[1] Vezi *Acta MP*, 8, 1984, p. 755—761; 9, 1985, p. 746—750; 10, 1986, p. 721—726.

www.muzeuzalau.ro / www.cimec.ro

vechi. De acest avantaj nu se pot bucura, în aceeaşi măsură, cele din Transilvania, Bihor, Banat şi Maramureş. Este ştiut că majoritatea actelor şi documentelor vechi din zonele menţionate mai sus au fost scrise în: latină, germană sau maghiară şi foarte rar în româneşte; numele de persoane şi de locuri (mai ales) fiind, fie traduse, fie menţionate într-o grafie care necesită efort pentru reconstituirea lor. Această nu înseamnă că se anulează principiul îmbinării cercetării diacronice şi sincronice.

Satele pe care le prezentăm au atestări documentare din aceeaşi perioadă, cu foarte mici diferenţe: Ciceu (în 1388); Husia (1405), Rona (1388) şi Var (1469)[2]. Toate au fost anchetate în 1981, satul Cuceu, cel mai mare din cele patru, beneficiind de o anchetă şi în 1983.

Datele au fost culese de la următorii localnici: *Cuceu:* Ioan Boeş (1910)[3], Fabian Boeş (1934), Vasile Petruşan (1913) — ocazional au fost întrebaţi: Alexandru Cătuna (1945) şi Ioan Mureşan (1944); *Husia:* Gheorghe Mureşan (1909), Leontin Roman (1919); *Rona:* Augustin Borza (1926); Vasile Zaharia (1928); *Var:* Gheorghe Sînă (1919), Imre Boda (1920).

La trei din cele patru localităţi coincide numele oficial şi cel popular *(Cuceu, Husia, Var)* pentru *Rona* pronunţarea locală este *Romna.*

În trei localităţi: *Cuceu, Husia, Rona* populaţia este în totalitate românească, iar în Var în proporţie destul de mică sînt şi cetăţeni localnici de naţionalitate maghiară. Toate cele patru localităţi sînt la distanţă sub 10 kilometri de oraşul Jibou spre care au gravitat de-a lungul anilor.

GLOSARUL NUMELOR DE LOCURI
CUCEU — SJ. 151

1. *Aluniş* „e pe o vale unde sînt aluni".
2. *Arini* „păşune de vite pe o pantă".
3. *Bárcu* „păşune lîngă sat".
4. *Bárcu lui Róman* „păşune pe deal a fost a lui *Róman*".
5. *Bránişte* „loc în pantă folosit ca păşune".
6. *Bróntu* „păşune, a fost a unui om numit Bróntu".
7. *Buiáca* „pămînt arător şi păşune".
8. *Buciucoáia* „teren arător şi păşune, e o groapă ca o covată".
9. *Cărătúrile* „păşune pe deal, loc de pantă".
10. *Chiştágu* „pomărie şi teren arabil".
11. *Cigleánu* „păşune lîngă sat".
12. *Ciúturi* „pădure de gorun".
13. *Coástea* „păşune lîngă sat. E un loc nisipos".
14. *Coástea Stîrclului* „coaste de deal care leagă de drumul Jibou — Zalău, drumul care duce în sat".
15. (pe) *Cioncáci* „fînaţ pe un deal înalt de 300 m.".
16. *Cucéu Săc* „au fost cîteva case, pămînt foarte bun".
17. *Curătúri* „izvor de apă bună care curge la Valáuă".

---

[2] C. Suciu, *Dicţionarul istoric al localităţilor din Transilvania*, Bucureşti, I—II, 1967.

[3] În paranteză este menţionat anul naşterii informatorului.

www.muzeuzalau.ro / www.cimec.ro

18. *Curpéni* „teren arabil în pantă".
19. *Deálu Bránişţii* „păşune de oi, lîngă sat".
20. *Deálu Buécii* „deal lîngă Şoimuş".
21. *Deálu Mérţilor* „păşune şi pomărie pe un deal".
22. *Dîlma* „pădure de gorun pe un loc în pantă".
23. *Dumbráva* „loc lîngă Firminiş, e un loc fără copaci".
24. *După Deálu Niidii* „teren arabil în spatele unui deal, lîngă *Şoimuş*".
25. *Fînáţe* „loc de fîn, loc drept pe lîngă apă".
26. *Gîrbova* „pămînt arabil pe nişte dealuri prăpădite".
27. *Góia* „teren arabil, loc în pantă dulce".
28. *Grădina Dobrinului* „fînaţ şi cosalău pe un teren drept".
29. *Hormáni* „teren arabil, e o pantă de deal pe un loc întins".
30. *Iertáşu Cúpşii* „loc a familiei *Cúpşa*".
31. *Între Hotără* „locul care desparte satul de Jibou".
32. *Între Osuélé* „păşune de vite".
33. *Între Ştrécuri* „loc unde-i cantonul, e un loc de şes, pe aici este calea ferată".
34. *Între Văi* „aparţine de Jibou, vale îngustă".
35. *Între Vălcéle* „teren arabil pe care curge un părăleş".
36. *Între Vii* „păşune şi pomărie între vii".
37. *Izvoárele* „teren arabil pe care sînt izvoare".
38. *Jireádă* „teren arabil în hotar cu *Firminiş*".
39. *Lábu* „pămînt arabil şi fînaţ între dealuri".
40. (pe) *Luţără (Luţărnă)* „loc drept pe care s-a cultivat lucernă".
41. (la) *Nuci* „loc după deal, au fost cîndva nuci acolo".
42. *Osoáia* „păşune pe deal, a fost şi teren arabil".
43. *Părău Diuşénii* „părău cu apă mică".
44. *Părău Iósului* „pîrîu mic, *Iósu* e porecla unui om".
45. *Părău Răcii* „părău cu apă bună şi rece".
46. *Părău Săliştii* „părău cu apă cînd plouă".
47. *Pódu Iáncului* „podeţ peste *Valea Cuceului Săc*, a stat un om numit *Iancu*".
48. *Poiána Ticerii* „poiană în pădure lîngă sat".
49. *Presáca* „uliţă mare în sat".
50. (la) *Puiéţi* „păşune în pantă sînt puieţi".
51. (la) *Riu* „vale mai mare care trece prin sat".
52. *Róşia* „uliţă, pe aici e un pămînt roşu".
53. *Săliştea* „loc la marginea satului".
54. *Stinăţă* „teren arabil pe un deal, au fost spini".
55. *Sub Cărpiniş* „deasupra este un fel de deal. Se cultivă mălai şi porumb".
56. *Sub Hărmáni* „teren arabil e în pantă sub deal".
57. (pe) *Sub Şcoálă* „uliţa unde a fost o şcoală veche".
58. *Sub Viúţă* „loc sub dealul pe care e vie".
59. *Şuvár* „teren arabil foarte bun".
60. *Tábla dintre Rît* „loc arabil lîngă capu satului".
61. *Ticeră* „loc unde vîrful dealului".
62. *Ticláuă* „teren arabil pe o pantă mică".
63. (la) *Támba* „loc a familiei *Támba*".
64. *Tiuculúţa* „uliţă mică în sat".
65. *Tógu pópii* „loc agricol care a ţinut de biserică".
66. *Tógu Vişchi* „teren arabil, proprietar a fost *Vişchi*".
67. *Tufói* „păşune de vite în pantă".
68. *Ţîinea* „pămînt arabil şi pădure".
69. *Úliţa Bîcului* „uliţa care duce la *Şoimuş*. A stat un om *Bîcu*".
70. *Úliţa cea Máre* „cîndva a fost drumul principal".
71. *Úliţa Cucénilor* „uliţă mică care duce la drumul mare".
72. *Úliţa Hiribénilor* „uliţă lîngă un deal, stau oameni porecliţi aşa".

www.muzeuzalau.ro / www.cimec.ro

73. *Ulița lui Papúc* „uliță în sat a stat un om poreclit *Papúc*".
74. *Válea Cucéului Săc* „vale cu apă puțină".
75. *Via Támbii* „a fost via unui om numit *Támba*".
76. *Vîile* „deal cu vie".
77. *Vîile Hărmánilor* „vie pe deal înalt de 100 m.".
78. *Viezurește* „pășune, loc în pantă lîngă pădure".
79. *Vîrșia* „pădure în dreptul *Șoimușului*".
80. *Vîrșia pópii* „pădure mică, sînt două păduri numite *Vîrșe*".
81. *Zăpódia* „teren arător întins".

HUSIA — SJ. 152

1. *Belți* „la marginea satului, loc în pantă, au fost bălți".
2. *Bránește* „teren mic ca suprafață, folosit ca pășune".
3. *Ciógmani* „teren agricol în hotar cu satul cu *Ciógmani*".
4. *Ciúha* „teren arabil în capătul satului".
5. *Cocioárva* „teren drept pe lîngă *Sómeș*, locul are forma unei lopeți".
6. (pe) *Cot* „loc ca un cot în coastă".
7. *Creánga* „teren de costiș de lîngă *Sómeș*".
8. *Cúrpeni* „poiană sub pădure, pe aici se găsește curpeni".
9. *Deálu Hústi* „deal nu prea înalt, folosit ca pășune".
10. *Din Jos din Drum* „teren arabil pe lîngă drumul care vine de la *Goroslău*".
11. *Dúpă Bránește* „loc agricol după *Bránește*".
12. *Dúpă Sat* „uliță la marginea satului".
13. *Fútoheiu* „acum aparține de *Jibou*, pășune".
14. *Gólomboș* „*Zănoága* și *Zănogúța*, două poieni se numesc și *Gólomboș* după numele fostului proprietar".
15. (în) *Groápă* „teren arabil chiar în sat, e ca o groapă".
16. *Groápa cea Pustíie* „poieniță înconjurată de pădure".
17. *Homorîciu* „deal nu prea înalt îl desparte de satul *Ciógmani*".
18. *Iepurîștea* „teren lîngă *Sómeș*, loc drept au fost iepuri cîndva'
19. *Lácu* „loc drept ca o poiană în pădure".
20. *Mestéceni* „fînaț lîngă pădure, curge o vale, au fost mesteceni".
21. (la) *Păráie* „loc pe unde curg mai multe păraie".
22. *Părău Mórii* „părău pe care a fost o moară".
23. *Poiána lui Pútiri* „poiana în sat a unui om poreclit *Pútiri*".
24. *Poiána lui Samoiă* „poiana în pădure, a fost a unui om numit *Samoilă*".
25. *Poiénile de la Ciógmani* „poieni în pădure la hotar cu satul *Ciógmani*".
26. *Răstoáca* „teren drept lîngă *Sómeș* e pămînt argilos".
27. *Remezéu* „teren pe lîngă *Sómeș* pe care se cultivă porumb".
28. *Rîpa* „rîpă și drum în sat".
29. *Sub Coáste* „coast de deal în pantă".
30. *Șuái* „teren agricol, loc drept pe care se cultivă grîu și porumb".
31. *Trei Arini (Triarini)* „pășune pe care sînt arini".
32. *Ulicioára lui Báncoș* „uliță în sat pe care a stat un om numit *Báncoș*".
33. *Válea lui Drăgúș* „vale cu apă, locul din jur a fost a lui *Drăgúș*".
34. *Valea Peringării* „vale cu apă care izvorește din *Deal* și se varsă în *Sómeș*".
35. *Válea Pițîrii* „vale cu apă care se varsă în *Sómeș*".
36. *Zănoágă* „poiană lîngă pădure".
37. *Zănogúța* „poiana mai mică tot lîngă pădure".

www.muzeuzalau.ro / www.cimec.ro

RONA —Sj. 153

1. *Arini* „a fost pădure de arini, acum e teren agricol".
2. (pe) *Băltóc* „loc pe unde a intrat Someșul, este stuf".
3. *Bortoțin* „un deal pe care s-a cultivat „bortoțin (un fel de lucernă)".
4. *Budalău* „o groapă în care sînt mai multe izvoare de apă".
5. *Búza Fîntînélelor* „dunga dealului, desparte *Deálu* de *Fînáțe*".
6. (pe) *Cărăre* „deal mai mic folosit ca fînaț; se poate urca mai ușor".
7. *Cîlicioára* „uliță în sat care se înfundă".
8. *Coásta Blághii* „coastă pe malul Someșului, a fost a lui *Blága*".
9. *Coásta Piétri* „coaste mare, a fost a lui *Pétri*".
10. *Coásta Trúnchiului* „a fost o pădure cu copaci groși, acum e loc agricol".
11. (pe) *Costiș* „coaste de deal la jumătatea *Piscuiului*".
12. (pe) *Deal* „deal de piatră albă".
13. *Dîmbu Cirășului* „imaș pe care au fost cireși sălbatici".
14. *Dîmbu Pópii* „deal cu spini, a fost pămîntul bisericii".
15. *Fizeșu* „teren agricol, cîndva au fost plopi. Acum aparține de *Jibou*".
16. *Fîntînéle* „o groapă între două dîmburi cu fîntîni mari".
17. *Fundătúrile* „pășune mare după care urmează pădure".
18. *Groápa* „o groapă care desparte două dealuri".
19. *Groápa Oilor* „pășune comunală între dealuri".
20. *Iepurișteа* „teren arabil lîngă *Someș*, au fost iepuri".
21. *Iertășu* „teren de pășune, înainte a fost pădure".
22. *Iertășu din Jos* „fînaț și lîngă este o pădure".
23. *Lab* „fînaț pe un deal mai mic".
24. *Lábu din Jos* „teren arabil, loc drept pe care se cultivă grîu, porumb".
25. *Lábu din Sus* „teren în pantă spre sat".
26. *Lúnca* „teren lîngă *Someș*, acum aparține de *Jibou*".
27. *Móinele* „teren arabil mai drept".
28. *Părău Butășului* „vale mică cu apă pe locul omului numit *Butáș*".
29. *Pietráru* „o stană mare de piatră".
30. *Peringări* „pășune, au fost mai multe delnițe și răzoare".
31. *Piscúiu* „deal înalt foarte ascuțit".
32. *Póduri* „pășune și fînaț pe un loc drept".
33. *Poiána Búhuli* „poiană între păduri, a fost a unui om poreclit *Buhila*".
34. *Rîtu lui Iácob* „teren în pantă a fost a lui *Iácob*".
35. *Sălișteа* „teren arabil într-o groapă, înconjurat de un deal pietros".
36. *Sub Coáste* „loc sub dealu numit *Piscúiu*".
37. *Sub Deál* „pășune la poalele dealului".
38. *Sub Grajd* „teren agricol lîngă grajdurile vechi".
39. *Șuáiu* „loc bun de agricultură, loc drept".
40. *Tabla Țiganilor* „loc drept, au stat țiganii".
41. *Ulița Máre* „ulița din mijlocul satului".
42. *Ulița de la Fabiána Păulínii* „uliță în sat pe care stă o femeie numită ~".
43. *Válea Diácului* „pășune, a fost locul diacului".
44. *Válea de după Grădíni* „vale după grădini sînt tufișuri".
45. *Válea Marichii* „imaș sătesc a stat o femeie".
46. *Válea Pițîrli* „vale cu apă care se varsă în *Someș*".
47. *Válea Pódului* „vale cu apă adîncă care se varsă în *Someș*".
48. *Válea Úrsului* „a fost pădure de fagi, acum e pășune".
49. *Vîrvu Négrului* „vîrf de deal pe care este o pădure foarte deasă".
50. *Via cea pustiie* „pășune pe un deal pe care a fost vie".
51. (la) *Vie* „deal cu vie".

www.muzeuzalau.ro / www.cimec.ro

VAR — Sj. 154

1. (pe) *Báltă* „teren apătos lîngă şoseaua principală".
2. *Cárpin* „teren agricol la poalele pădurii".
3. *Crúcea lui Víctor* „peste liniile de cale ferată o răstignire".
4. (pe) *Deal* „loc cu cîteva case pe deal".
5. *Deálu Ciréşului* „deal mai mare pe care au fost cireşi sălbatici.
6. *Deálu Cócóşului* „un dîmbuţ lîngă vale, pe el este vie".
7. *Deálu Tarabóiului* „deal cu pădure de fag".
8. *Délniţa* „loc drept lîngă sat".
9. (la) *Dos* „pădure de fag, în hotar cu *Bórza* şi *Tihău*".
10. *Dumbráva* „pădure de stejar deasă".
11. *Dúpă Moáră* „teren arabil drept lîngă moară".
12. *Dúpă Piátră* „deal, mai încolo e o stîncă şi pădure".
13. (la) *Fîntînă* „fîntînă cu apă lîngă *Stăurár*".
14. *Fîntîna Bărcáriului* „fîntînă cu apă bună".
15. *Fîntîna Lúpului* „fîntînă făcută de un om poreclit *Lúpu*".
16. *Fîntîna Piétrii* „fîntînă făcută de un om *Pétrea*, e pe *Prunărie*".
17. (pe) *Gropi* „fînaţ şi vie pe care este un drum plin de gropi".
18. *Iertášu lui Gábor* „fînaţ, a fost locul lui *Gábor*".
19. *Între Drúmuri* „teren arabil între şosea şi calea ferată".
20. *Între Stréhuri* „loc agricol lîngă calea ferată".
21. *Joséni* „partea din sat, de jos".
22. *Lúnca* „teren arabil pe lîngă *Sómeş* şi *Vále*".
23. *Pădúrea Cárpenilor* „pădure de carpăn".
24. *Pădúrea lui Urói* „pădure şi tufişuri; a fost a omului numit *Urói*".
25. *Părău Lúpului* „locul de unde izvorăşte este a unui om poreclit *Lúpu*".
26. (la) *Păşúne* „păşunea de vite a comunei".
27. *Pepiniéra* „fosta clejie a satului devenită pepinieră de răchită".
28. *Pietriceáua Várului* „o stîncă din care se scoate pietre pentru construcţie".
29. (la) *Plopi* „teren arabil pe lîngă *Someş*, au fost plopi mari".
30. (în) *Prund* „loc lîngă *Someş*, e în hotar cu satul *Turbúţa*".
31. *Prunărie* „teren arabil pe care sînt pruni".
32. *Púste* „teren arabil ca un platou".
33. *Pústa Onoáiei* „teren arabil, a fost a unui om poreclit *Oáná*".
34. (pe) *Săláša* „fînaţ într-un loc ca o covată".
35. (la) *Stăurói*, o bucată de pădure a fost staul".
36. *Şésu Várului* loc lîngă *Someş* e bun de agricultură".
37. *Suséni* „parte de sus a satului".
38. *Sub Ţărmure* „loc ridicat pe lîngă *Someş*".
39. *Tábla* „loc drept în pădure".
40. *Tábla de la Bóda* „teren arabil a familiei *Bóda*".
41. *Tábla Mórii* „loc drept lîngă şosea a fost acolo o moară".
42. *Tábla Púsţii* „aici este vatra satului, loc de un pic de pantă".
43. *Tábla Şésului* „loc agricol, loc drept bun de agricultură".
44. *Tógu* „teren arabil pe care se cultivă grîu".
45. *Tógu lui Bórbei* „teren arabil a unui om cu numele *Bórbei*".
46. *Urmezéu* „teren arabil lîngă pădurea de la şosea".
47. (pe) *Vale* „vale între două dîmburi, apa e puţină".
48. *Válea Kéţi* „păşune de unde izvoreşte valea".
49. *Válea Jurcoáiei* „vale cu apă se varsă în *Sómeş* a fost locul lui *Júrca*".
50. (la) *Vii* „deal cu vie".
51. *Zănoága* „loc la capătu satului, au fost gropi şi un loc apătos".

GABRIEL VASILIU

www.muzeuzalau.ro / www.cimec.ro

DE LA TOPONYMIE DES VILLAGES: CUCEU, HUSIA, RONA, VAR

(Resumé)

L'article présente une enquête effectuée en deux étappes en 1981 et 1983 pour le „Trésor toponymique de Roumanie".

Un examen attentif, dans une enquête complexe, prouve que l'élement toponymique roumain est préponderent. Le materiel connu jusqu'ici est employé dans les études de langue et dans celles d'histoire.

www.muzeuzalau.ro / www.cimec.ro